

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Projev v Moskvě při udělení Gajdarovy ceny*

Václav Klaus:

Projev v Moskvě při udělení Gajdarovy ceny

Otázka IVK: Kniha roku

Tomáš Ehler:

Hospodářská politika spolkové vlády pod palbou kritiky

Václav Klaus

Mnohokrát Vám děkuji za to, že jste se rozhodli mi udělit Cenu Jegora Gajdara. Je to pro mě velká čest. Děkuji Vám také za to, že jste tak učinili v tomto složitém okamžiku moderní historie. Prožíváme velmi zvláštní chvíle – oslavujeme 25. výročí pádu komunismu a přitom se ocitáme v situaci, která nám připomíná atmosféru, kterou jsme zažili více než před 25 lety. To je velmi nečekaná shoda okolností. Ještě se k tomuto tématu později vrátím.

Setkání s Gajdarem

Nejprve dovoluji, abych pronesl několik slov o člověku, jehož jméno je spojeno s cenou, kterou jsem právě dostal. Jegor Gajdar byl – nepochybně nejen v mých očích – jedním z nejvýznamnějších ruských ekonomů moderní doby a jedním z nejdemokratičtějších a nejliberálnějších politiků v postkomunistickém Rusku. Měl jsem to štěstí, že jsem se s ním několikrát setkal a vždy na mě udělala velký dojem jeho přátelskost, přívětivost, upřímnost a samozřejmě také jeho bystré analytické myšlení. Zapamatoval jsem si z těchto setkání dva okamžiky.

Jedním z nich bylo setkání v Praze, v mé kanceláři na československém Ministerstvu financí, na počátku 90. let. Chtěl si vyslechnout můj příběh, jak jsem se dostal do politiky. Snažil jsem se mu říci, že původně, v okamžiku pádu komunismu, jsem neměl žádné vyšší ambice než být uznáván jako ekonom – poté, co mi bylo v důsledku čistek po vpádu vojsk Varšavského paktu do naší země v srpnu 1968 znemožněno pracovat v Československé akademii věd. Mnoho mých spoluobčanů právě od tohoto okamžiku získalo velmi nepřátelský vztah k čemukoli, co nějak souviselo s vaší částí světa. Dokonce i v té době jsem se snažil vysvětlovat, že akt agrese nespáchalo

* Jegor Gaidar Foundation, Moskva, 19. listopadu 2014. Překlad z angličtiny. Mezititulky jsou redakční.

Rusko a Rusové, nýbrž Sovětský svaz a komunismus. Takový argument však nezabral.

Dvacet let poté, když jsem se v prosinci 1989 stal ministrem financí v první nekomunistické československé vládě, jsem rychle pochopil, že v demokratické společnosti tato funkce nemá žádný význam bez silného politického mandátu nebo bez dostatečné politické podpory. Protože jsem tuto podporu neměl, rozhodl jsem se založit vlastní politickou stranu. S touto stranou jsem vyhrál parlamentní volby a stal se premiérem. Vzpomínám si, jak Jegor Gajdar mému příběhu pozorně naslouchal. Připadalo mi, že z koncepčního hlediska souhlasil, ale poněkud váhal. Nebyl si jist, jestli by stejný přístup fungoval i v Rusku.

*Jegor Gajdar se nepokoušel
vymlouvat. Řekl tehdy: „Byl jsem jen
ruským ministerským předsedou,
nikoli ruským carem.“*

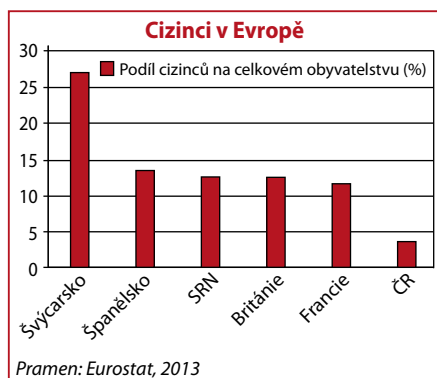
Nikdy také nezapomenu na jeho chytrou odpověď na hostilní a agresivní otázku na konferenci ve Varšavě, zorganizovanou k desátému výročí pádu Berlínské zdi. Útočili tam na něj – a nebyla to jen akademická kritika – kvůli nedokonalostem a nedůslednostem ruských reforem. Jegor Gajdar se nepokoušel vymlouvat. Řekl tehdy: „Byl jsem jen ruským ministerským předsedou, nikoli ruským carem.“ Byl to velmi chytrý vzkaz pro ty, kdo mu chtěli rozumět. Často tento Jegorův výrok cituji. Všichni skuteční reformátoři vědí, s kolika omezeními se budou muset vypořádat, a jsou si vědomi omezenosti moci, kterou mají – zdůrazňují – v netotalitní společnosti.

Pád komunismu

Jak jsem již řekl, jsem zde ve chvíli, kdy jsme konfrontováni se dvěma zdánlivě nesouvisejícími problémy. V naší zemi a v mnoha ostatních zemích střední a východní Evropy právě oslavujeme 25. výročí pádu komunismu. Současně však vidíme, že nastává nová studená válka.

Nejprve tedy pár slov k prvnímu tématu: Radikální a dalekosáhlý průlom, který se odehrál na podzim roku 1989 – víceméně přes noc – přinesl mnoho pozitivních

PROSINCOVÝ GRAF IVK

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 16. 12. 2013

vylepšení v našich životech, o nichž jsme snili po celá dlouhá desetiletí utlačování a nesvobody. To nikdo nemůže popřít, ani ten nejzavilejší kritik postkomunistického transformačního procesu v našich zemích. Drtivá většina občanů by potvrdila, že jsou rádi, že je komunismus pryč.

Víme, že se komunismus zhroutil, rozpustil se nebo zahynul, že však nebyl poražen. Nechci umenšovat ničí zásluhy, ale komunismus v naší části světa v roce 1989 potřeboval už jen poslední kapku.

Když jsme se stali součástí svobodného světa, uvědomili jsme si, že nám svět tak docela nerozumí. Zkušenost mi praví, že stupeň naší nesvobody, stupeň iracionality starého režimu, stupeň útlatu, jímž jsme trpěli za komunismu, se velmi podceňuje. Na druhé straně se ukazuje, že naše pochopení svobodného světa, jehož jsme tak dlouho nebyli součástí, je mnohem vyšší, než by většina lidí na Západě očekávala. Přes dlouhodobou komunistickou propagandu a indoktrinaci jsme věděli o kapitalistickém Západu mnohem víc, než nekomunistický svět věděl o nás. Obávám se, že tato asymetrie je zde stále a že zčásti vysvětluje i současná nedorozumění.

My – alespoň někteří z nás – víme, že se komunismus zhroutil, rozpustil se nebo zahynul, že však nebyl poražen. Nechci umenšovat ničí zásluhy, ale komunismus v naší části světa v roce 1989 potřeboval už jen poslední kapku. Následná řetězová reakce milionů lidí byla spontánní. Jednou z příčin byl fakt, že komunistický režim byl v mnoha ohledech už jen prázdná skořápka. V závěrečných stádiích komunismu už prakticky nikdo nevěřil původním „pilířům“ jeho ideologie – marxismu a z něj odvozené komunistické doktríně.

Nikdo by neměl popírat, že všichni – zejména na Západě – očekávali, že pád ko-

munismu přivodí šok, chaos, zmatky, možná dokonce občanskou válku. Jak víme, to se nestalo. Dokonce i zde, kde komunismus trval celých dlouhých sedm desetiletí, se víceméně potichu zhroutil. My všichni, kdo známe knihu Andreje Amalrika „Přežije Sovětský svaz do roku 1984?“ napsanou na konci 60. let, jsme očekávali mnohem dramatičtější vývoj událostí. Avšak zdánlivě klidný a mírumilovný zánik Sovětského svazu vytvořil nová ohniska napětí a konfliktů.

Relativně klidný konec komunismu byl později interpretován jako příčina, proč později nedošlo k některým zásadním změnám, jako důvod, aby se – jen s drobnými korekcemi – pokračovalo. Já s touto interpretací nesouhlasím. Rozsah a hloubka systémové transformace, která byla provedena – s velmi různými výsledky v různých zemích – nebyla dostatečně pochopena a vzata na vědomí.

Komunistický režim byl v mnoha ohledech už jen prázdná skořápka.

Vím, že jednotlivé postkomunistické země dosáhly – z mnoha subjektivních a možná i objektivních důvodů – různé úrovně vyspělosti politické a ekonomické transformace. Vím, že některé z nich už úkol transformace zvládly, zatímco jiné jsou teprve „na cestě“ k získání statusu plně vyspělé pluralistické parlamentní demokracie a autentické tržní ekonomiky.

Myslím si, že Rusko patří do druhé skupiny. Ale je současně chyba podceňovat pozitivní vývoj, který se zde odehrál za posledních pětadvacet let, nevidět složitost vnitřních struktur a institucí Ruska, nerespektovat jeho ambice a oprávněný požadavek, aby bylo považováno za skutečného a racionálně se chovajícího partnera světového dění, neakceptovat Rusko jako normální zemi, která nechce být navždy považována za zemi poraženou ve studené válce, atakdale atakdale.

Ukrajinská krize

Obávám se, že současná ukrajinská krize je důsledkem selhání ukrajinské postkomunistické transformace, zneužití nevyhnutelné křehkosti tohoto nově vytvořeného multi-etnického státu. Ukrajina se stala místem konfrontace mezi Západem a Východem, mezi Amerikou se západní Evropou a Ruskem. Ukrajina si takový osud nezaslouží a zejména Ukrajinci si takový osud nezaslouží.

Svět není černobílý.

Realita není western, v němž vystupují padouši a hodní hoši. To platí všeobecně, a platí to i v případě ukrajinské krize.

Překvapuje mě míra nepochopení a animozity, které vidíme všude kolem sebe. Překvapuje mě míra povrchnosti při hodnocení celé situace. Překvapuje mě, že se tolik lidí řídí zjednodušenými a zavádějícími palcovými titulky a nechce si vytvořit vlastní názor. Znervózňuje mě, jak snadno lze destabilizovat mezinárodní situaci. A rozhořčuje mě, když vidím, jak snadno lze narušit mezinárodní vztahy krátkodobými vnitropolitickými zájmy. Šokuje mě, kolik předsudků stále existuje.

Svět není černobílý. Realita není western, v němž vystupují padouši a hodní hoši. Nikdo přece nemůže vyhrát deset nula. Vždy budeme muset hledat kompromis, vyjednávat řešení. To platí všeobecně, a platí to i v případě ukrajinské krize. Všichni účastníci, zejména zahraniční, by si to měli uvědomit.

Nepřijel jsem pouze převzít tuto skvělou cenu, přijel jsem také vyjádřit – svou přítomností zde v tuto chvíli – svůj nesouhlas s totálním překrucováním událostí na Ukrajině. ■

NABÍZÍME

Nakladatelství **Fragment** nabízí knížku **Václava Klause „Chtěli jsme víc než supermarketů“** (2014), která vychází u příležitosti 25. výročí pádu komunismu. První část vysvětluje podstatu polistopadové systémové transformace. Druhá část líčí proměňující se charakter našeho politického a ekonomického systému. Třetí část analyzuje příčiny postupné degenerace našeho politického systému. Čtvrtá část diskutuje nepříznivé tendence našeho ekonomického systému. Pátá část rozebírá nečekané zaúhlení současnosti – konflikt Západu s Ruskem. Předmluvu napsal **Jiří Weigl**.

96 stran, 229 Kč

objednávky na: www.fragment.cz

OTÁZKA IVK – KNIHA ROKU

Některé noviny a časopisy příležitostně oslovují autory z řad kulturní a společenské obce s otázkou, jaká publikace je v poslední době zaujala. Připadá nám zajímavé a žádoucí, aby liberálně konzervativní think tank, jakým Institut Václava Klause je, položil spřízněným autorům podobnou otázku: Jaká letošní kniha Vás nejvíce oslovila a proč?

Václav Klaus

Podobnou otázku jsem dostal od deníku Lidové noviny a prvně jsem musel říci, že nejsem schopen odpovědět, protože mne žádná letošní kniha nezaujala natolik, abych ji měl vyzvednout nade všechny ostatní. Pro „náš“ Newsletter bych asi odpovědět měl, protože jsem i letos leccos četl.

I když už jsem si dávno myslel, že o hrůzách komunismu a nacismu vím všechno, dvě knihy, které jsem v létě četl, mě přesvědčily o omylu. Byly to na straně jedné strašlivé „Kolymské povídky“ Varlama Šalamova, které se mi zdají ještě silnější než díla Solženicyna. Stejně tak se mi zdála zcela mimořádná kniha, kterou napsal italský autor Primo Levi, „Potopení a záchránění“. Na základě vlastního prožitku koncentračního tábora autor sice teoretizuje a zobecňuje, ale nevyprazdňuje obsah.

Z domácí dílny bych zmínil knihu Václava Junka „Emil Hácha“ (Nakl. Petrklíč 2013), která originálně a pro mnohé objevně interpretuje život a osud této, jak autor říká, „nejspornější osobnosti českých moderních dějin“.

Ondřej Hejma moderátor

Knihu Johna Lewise Gaddise „George F. Kennan: An American Life“ (The Penguin Press, 2011) mám doma již pár let, ale letos jsem ji otevřel znovu, v souvislosti se současnou ukrajinskou krizí. Životopis tohoto muže, vlivného amerického diplomata a klíčového стратега studené války, ale zároveň velkého znalce Sovětského Svazu, je blahodárným čtením pro každého, koho už unavují laciné vášně a falešné paralely na téma vztahu těchto dvou velmocí. Vzpomínka na dobu, kdy ještě existovala skutečná zahraniční politika, kniha, ze které se dozvíme hodně nejen o Rusku, ale především o Americe, a která si přitom nezadá s propagandou ani jedné z těchto stran.

Milan Knížák výtvarník

Přiznám se, že mě česká beletrie nebaví, připadá mi plytká, vulgární a bez závažného tématu (omlouvám se těm, kteří tak nepíší a já je neznám). Čtu tedy hlavně úvahy, analýzy, studie. Publikační aktivity Institutu Václava Klause mě připadají zajímavé svou nezávislostí. Nedávno vydanou knižku V. Klause „Chtěli jsme víc než supermarket“ by si asi měl přečíst každý občan, aby něco věděl o naší 25leté historii. Zatím na

tuto, pro náš stát neobyčejnou etapu, jen házíme špínu, vedeni drzým a přízemním Babišem, kterého hloupá část národa vystrčila do vlády.

Karel Dyba bývalý ministr hospodářství

Jiří Weigl má mimořádný dar psát o složitých a rozporuplných politických, společenských, ekonomických a kulturních záležitostech současného světa srozumitelně a nanejvýš realisticky. Název jeho publikace „Bez iluzí o světě kolem nás“, kterou vydalo nakladatelství Fragment v listopadu 2014, je mimořádně výstižný. Jde o soubor článků, esejí, studií či jak to nazvat, které v té či oné podobě byly publikovány, ale jejich knižní shrnutí představuje podle mě svým způsobem novou kvalitu. Tato kniha by měla patřit mezi povinnou četbu.

Jiří Weigl výkonný ředitel Institutu Václava Klause

Letos mě oslovila kniha britského historika Alana Skeda „Metternich a Rakousko“ (CDK 2014). Autor, který se dlouhodobě zabývá historií habsburské monarchie v 19. století, v ní úspěšně zpochybňuje tradiční negativní pohled na velkou postavu evropské diplomacie a rakouské politiky knížete Metternicha, jak nám jej vstřípla pokrokářská liberální a marxistická historiografie. Ve Skedově pojetí můžeme pochopit Metternicha jako úspěšného konzervativního rakouského politika a architekta mocenské rovnováhy v Evropě. Uvědomění si kontrastu Metternichovy doby, kdy úspěch slavilo otevřené vyvažování přirozených národních zájmů velmocí, s dnešní převažující podobou mezinárodní politiky jako pokryteckého spektaklu pro média a jimi manipulovanou veřejnost, je jedním z hlavních prožitků, které jsem si z četby této knihy odnesl.

Ladislav Ják Institut Václava Klause

Mne zaujala kniha z literatury faktu, lze-li to tak říci, konkrétně knižka s prostým názvem „Město“ (Vyšehrad 2013). Jde o další svazek z cyklu Průvodce českou historií od autorského páru Aleny a Vlastimila Vondruškových. Nejde o knihu, která by si činila ambici naučit nás rozumět složitým historickým vztahům. Velmi přehledným způsobem totiž mapuje jednotlivé typy urbanistických celků, které v průběhu staletí vznikaly na našem území. Kniha systematicky sleduje, jak se spolu se změnou doby, místa či charak-

teru sídla proměňovala podoba například fortifikace či církevních, správních, hospodářských, obytných, vzdělávacích a dalších staveb. Nejde tedy o medailonky měst ani o přehled dějinných či dějepisných událostí, ale o systematický výkladový projekt, usnadňující pochopit skutečný denní život v našich městech od počátku urbanismu po baroko. Nejde ani o historickou beletrii, ani o odbornou studii, což jsou oba žánry, které historik Vondruška umí. Jde vlastně o jistý typ učebnice pro samouky, kteří se na historii nedívají jen jako na zápas mocenských sil a o historických památkách si nemyslí, že je předchozí generace ponechaly dnešní generaci jako romantické zkrášlení naší krajiny, ale kteří vědí, že denně šlapeme po sice zapomenutých, ale kdysi velmi konkrétních obyčejných i neobyčejných lidských životech a osudech.

Stanislava Janáčková makroekonomka

Neil Irwin: *The Alchemists: Three Central Bankers and a World on Fire* (New York, Penguin Books 2014). Fascinující kniha, věnovaná úsilí centrálních bank o stabilitu měny a finančního systému. Zsvěcený popis selhání veškerých snah, jak odvrátit finanční krizi roku 2008. Analýza obtížnosti následujících stabilizačních kroků. Strhující příběhy, živý a srozumitelný jazyk, kniha nejen pro ekonomy.

Ivo Střežek člen správní rady Institutu Václava Klause

Jiří Weigl: *Bez iluzí o světě kolem nás* (Fragment 2014). Jiřího Weigla znám od září 1996 a nikdy mi nepřestane vyražet dech impozantní šíře a hloubka jeho vědomostí i jeho všestranně detailní encyklopedické znalosti. Vše podtrženo o schopnost úsudku, kterému Češi říkáme „selský rozum“. Připojí-li se k těmto záviděníhodným schopnostem i Jiřího obdivuhodné lidské vlastnosti: neobyčejná skromnost a pracovitost, pak se nedalo očekávat nic jiného než vznik knihy s pozoruhodnými tématy a nadčasovými závěry. Kromě autorovy schopnosti provádnout deskriptivní události odvážně, ale objektivně, čtivost a přínos jeho textů pak zvyšuje jeho schopnost vše obohatit o poučení plynoucí z historického kontextu. Z jazykového hlediska je jeho styl také unikátní, charakterizovaný přesností práce s jazykem, vytříbeným důrazem na výběr slov jako nositele obsahu a současně neobvyklou stylistickou lehkostí. Výborná kniha, na kterou jsem se po léta oprávněně těšil. ▶

Václav Pavlíček
profesor Právnické fakulty UK

Velmi mne zaujala kniha Františka Šmahela „Jan Hus“ (Argo 2013). V době snah revivovat české tradice a hodnoty státnosti je zpracování právě tohoto tématu vynikajícím českým historikem, obsahující řadu neznámých nebo málo známých informací, velmi potřebné. Pro právníky mohou být zajímavé různé aspekty Husova procesu nahlížené v tehdejších mezinárodně politických a vnitropolitických souvislostech.

Širším vztahům je věnována závěrečná kapitola Dva životy a dvojí život mistra Jana Husa a závěrečné úvahy autora. Univerzita Karlova nevěnovala adekvátní pozornost výročí Kutnohorského dekretu, pro nastávající výročí Husovy smrti může být dílo dobrým impulzem k zamyšlení o významu Jana Husa v českém a mezinárodním kontextu.

Pod vedením Fr. Šmahela vyšlo v těchto dnech také pozoruhodné kolektivní dílo o další vynikající české osobnosti Josefu Hlávkoví – Hlávkovy Lužany. Stati Jiřího Pokorného a Magdaleny Pokorné, Jiřího Úlovce a Františka Kašičky nebo Karla Drhovského ukazují trvalost zakladatelského díla iniciátora vzniku České akademie pro vědu, slovesnost a umění, úspěšného podnikatele a největšího mecenáše nové doby. Knihy přinesou čtenářům radost také sličnou výtvarnou stránkou.

Benjamin Kuras
spisovatel

David Horowitz: *Take No Prisoners. The Battle Plan for Defeating the Left* (Regnery Publishing 2014). Sám někdejší levičák postupně prozřívající až k reaganovskému konzervatismu. Autor zná „progresivní“ myšlení zevnitř a poznává je v plném rozsahu klasického marxismu v dnešní Demokratické straně a téměř každém tahu Obamovy politiky. Jeho receptem na záchranu USA je nutnost konzervativní pravice vymanit se z upejpavě obranné pozice převzetím některých útočných metod progresivistů.

Jan Sechter
velvyslanec ČR v Rakousku

Letos mne zaujala pět let psaná kniha Daniela Kaisera, komentátora Echo24, „Václav Havel 1990–2003“ (Praha, Paseka 2014). Autor pracoval s dosud nezveřejněnými zdroji a hovořil s více než stovkou pamětníků doby elementárně poctivým způsobem, kterému jeho kritické sotva mohou stačit. Transformace ekonomiky a společnosti a rozdělení Československa poskytuje autorovi důležitou šanci, aby k nám promluvil přes zastřenou ideologickou umanutost těch, kteří se s jejich veskrze úspěšnou bilancí nechtějí smířit. Kniha rov-

něž dává vyniknout zahraniční politice ČR devadesátých let a jejímu vnitropolitickému základu. Náznorně ukazuje, že by dnes vstup ČR do NATO nebo úsilí o porozumění s Německem neměly skončit v učebnicích jako samozřejmé epizody s předem jasným výsledkem.

Luboš Motl
fyzik a publicista

Blaine Harden: *Útěk z tábora 14* (Ikar 2013). Americký novinář převedl do knižní formy vyprávění Sina Tong-hjuka, jenž jako jediný utekl z nejstřeženější části severokorejských pracovních táborů. Totalitní režim ničí statisíce vězňů po psychické, morální i fyzické stránce a redukuje lidi na zvířata. Úplatky ovšem někdy obcházejí omezení a otupují krutosti režimu a částečně navrací lidem důstojnost a svobodu. Už proto by si knihu měli přečíst i ti, již z boje proti korupci dělají svatou válku.

Eva Zamrazilová
hlavní ekonomka České bankovní asociace

Letos jsem znovu pročítala knížky o historii domácí měnové politiky po roce 1918. Je zajímavé si připomenout historickou paralelu dnešních sporů o intervenci. Prvních patnáct let poválečné měnové politiky bylo provázeno diskuzemi, jimž dominovaly rozdílné postoje Aloise Rašína a Karla Engliš. Rašínův odkaz pevné kotvy národního hospodářství prosazovalo vedení Národní banky Československé i v době hospodářské krize. Nicméně centrální banka tehdy nebyla nezávislá a vláda rozhodla v únoru 1934 měnu devalvovat. Bankovní rada v čele s Vilémem Pospíšilem rezignovala a novým guvernérem byl poté jmenován Karel Engliš. Stejně jako dnes lze konstatovat, že tzv. „counterfactual evidence“ neexistuje.

Alexandr Tomský
nakladatel a publicista

Marek Vácha: *Věda, víra, Darwinova teorie a stvoření podle knihy Genesis* (Cesta 2014). Jde o výjimečně poutavý text a zdařilý pokus vymezit pole a roli vědy i náboženství v českém jazyce. Scientismus považují za největší problém naší zanikající civilizace. Jde o tragickou představu, že empirická věda je jediná racionální odpověď na všechny otázky, to znamená i na otázky existenční a etické. Autor je poučen nejdůležitější soudobou literaturou na toto téma, a to jak vědeckou tak i filozofickou (Scruton, Sacks, Polkinghorne, Kuhn, Jonas, atd.).

Jan Koukal
člen dozorčí rady Institutu Václava Klause

V mém knižním roce se do čela mého pomyslného knižního žebříčku nekvalifikovaly

knihy nově vydané. Byť jsem knihu „Putování. Dějiny Židů“ od Chaima Potoka dostal k Vánocům, vyšla v nakladatelství Argo 2002, 2003. Je to historické pojednání psané známým spisovatelem, nehistorikem. V kontextu nejen dnešního dění na Blízkém východě je to nesmírně obsáhlá a nejenom na historické události bohatá exkurze do dějin menšinového národa, který je de facto stále na cestě.

Druhou nominací si u mne vysloužil Jan Beneš za knihu „Indolence“. Ta vyšla dokonce už v roce 1993 v nakladatelství Primus. Vytáhl jsem ji znovu z knihovny, abych se nějak podvědomě připravil na letošní období přepisování událostí vedoucích k listopadu 1989. Je zdánlivě historií jednoho politického procesu. Ve skutečnosti nastavuje nekompromisní zrcadlo lidem a událostem sahajícím daleko za onen proces s Janem Benešem.

Radim Ochvat
bývalý mluvčí prezidenta republiky

Irwin D. Yalom: *Lži na pohovce* (Portál, 2010). Psychoterapie je disciplína, která u mnoha z nás vyvolává řadu otázek. Lidé, hledající pomoc s psychickými problémy, se k ní upínají jako ke spáse a jsou ochotni nespočet hodin strávit na pohovce sebediputiváním. Díky brilantnímu autorově peru si můžete prožít několik příběhů mezi psychoterapeutem a jeho klientem a uvědomit si, jak tenké hranice mohou být mezi léčbou a závislostí, profesionálním a mileneckým vztahem, a také jak je důležitá osobní vyzrálost terapeutů a jejich profesní zásady, které se zdají být neprůstělné. Přičteme-li k tomu pár detektivních zápletek a nečekaných zvratů, je z toho příběh, který chcete rychle dočíst.

Jiří Brodský
velvyslanec ČR v Dánsku

Nevyhledával jsem žánr kriminálních románů, ale dostal jsem letos knihu dánského autora Jussiho Adler-Olsena „Vzkaz v lahvi“ a jedním dechem jsem přečetl i další jeho knihy „Zabijáci“ a „Svazek č. 64“ (pro mne kniha roku). Na pozadí současných dánských reálií mistrně vykresluje jednotlivé případy zvláštního oddělení Q kodaňské policie, a v sekvenci, ve které vycházejí, tvoří jeho knihy propracovanou šachovnici pro další dějovou linii, která odhaluje charakter jednotlivých postav.

Vladimír Diviš
publicista

Po shlédnutí desetidílného dokumentárního seriálu amerického režiséra a producenta Olivera Stonea „Untold history of the United States“ nešlo nevyhledat a s chutí se nezačíst do mnohem obsáhlejší stejno-

jmenné knihy této výrazné, i když poměrně kontroverzní osobnosti. V českém překladu „Neznámé dějiny USA“. S početným týmem svých spolupracovníků, historiků i dalších badatelů Stone v knize nabízí nové pohledy na klíčové události na naší planetě od druhé světové války dodnes. Předkládá řadu autentických svědectví a dokumentů, které zatím nebyly všeobecně známy a přispívají tak k lepšímu, hlubšímu pochopení příčin a důsledků těchto dějinných procesů.

Kamil Janáček
člen bankovní rady ČNB

Jaroslav Jírů: *De Gaulle, Praha, Prostor 2014*. Biografie muže – jednoho z posledních velkých státníků Evropy 20. století – který se neváhal postavit „proti dějinám“ ve dvou osudových okamžicích, kterými pro Francii byl rok 1940 a rok 1958, a vrátit jí sebevědomí, prestiž a pořádek. Přestavěl ústavní pořádek a dal politickému systému stabilitu, kterou po devadesát let postrádal. Je to studie o člověku, který dokázal to, co je v politice vůbec nejtěžší: nikdy se neklonil před nepřítelem a ubránil se i svým spojencům.

Jiří Svoboda
režisér

Z toho, co jsem letos přečetl, vřele doporučuji knihu *Sapiens – od zvířete k božskému jedinci* autora Yuval Noah Harari. Popisuje dobrodružnou cestu nevýznamného lidoopa, který za nejasných okolností získal vědomí a postupně ovládl celou planetu. Vychází z premisy, že kultura (sociální sdílená mytologie) je klíčem ke kooperaci lidí, kteří se navzájem neznají.

Neméně pak doporučuji „Boj o Jeruzalém“ Dore Golda, který je skvělým průvodcem diplomatickými, náboženskými a kulturními otázkami izraelsko-arabských vztahů, jejichž ohnisko je soustředěno do osudu Svatého města, v němž se protíná původ tří monoteistických náboženství.

Petr Hampel
sociolog

Christina Hoff Sommers ve své knize „Freedom Feminism“ (2014) ukazuje, že existují dvě alternativní hnutí za ženská práva. Připomíná, že 70 % amerických žen tvrdí, že nejsou feministkami a podstatná část z nich to pokládá za urážlivé. Vedle marxistického feminismu, který se snaží zničit společnost a který se těší podpoře jen mezi úzkou vrstvou intelektuálek, však existuje méně viditelné, nicméně masové ženské hnutí, které je prorodinné, nestaví ženy proti mužům a místo sociálního inženýrství volá po skutečné svobodě – včetně možnosti volit mezi kariérou a rodinou.

Svatopluk Čumba
velvyslanec ČR v Libanonu

Z knih, které se mi letos dostaly do rukou, mě nejvíc oslovila biografie *The Prince: The Secret Story of the World's Most Intriguing Royal – Prince Bandar bin Sultan* od Williama Simpsona (2006). Autor knihy měl díky dávnému přátelství s princem Bandarem, donedávna šéfem saudské tajné služby a předtím dlouhá léta velvyslancem v USA, zcela mimořádný přístup jak ke členům saudské královské rodiny, tak k celé plejádě světových politiků (např. předmluvu napsali Margaret Thatcher a Nelson Mandela). A přestože kniha nijak nepředstírá snahu objektivně prezentovat události, jichž se princ přímo účastnil, detailní a mimořádně otevřený popis angažovanosti království v řadě zásadních regionálních i světových dějů uplynulých desetiletí mě při čtení mnohokrát překvapil, ač se sám již řadu let zahraničním vztahům věnuji. Pokud jde o publikace IVK, zaujal mě sborník *Sto let od počátku první světové války*. Je velmi důležité (a s ohledem na současné dění ve světě i v našem nedalekém sousedství dnes možná ještě víc než dříve) si události vedoucí k prvnímu globálnímu konfliktu a ke zcela zásadním změnám v politickém uspořádání světa připomínat i z jiných perspektiv, než je zjednodušený výklad ve školních učebnicích dějepisu.

Miloslav Bednář
profesor filozofie

Román Timura Vermese „Už je tady zas“ se v roce 2012 stal v Německu nejúspěšnějším bestsellerem. Vcelku po právu. Líčí fiktivní probuzení Adolfa Hitlera do Berlína roku 2011 a jeho následný strmý kariérní vzestup v mediálním světě, a tak v očích veřejnosti. Hitler se pro své „nekonvenční“ názory např. na problém imigrace v Německu obratem stává populární hvězdou. Nikdo nevěří, že je to pravý Hitler, ale jeho mediálně šířená stanoviska, nesporně nacistická, si rázem získávají masovou oblibu.

Jan Skopeček
Institut Václava Klause

Nakladatelství Dokořán a Argo přišlo s překladem monumentálního a slavného románu americké filozofky a spisovatelky ruského původu Ayan Randové „Atlasova vzpoura“. V distopickém románu se autorka snaží na příběhu o záchraně velkého soukromého železničního podniku ukázat, kam by směřoval svět, kdyby se ti, na kterých ve skutečnosti stojí pokrok, rozhodli stávkovat. Za novodobé Atlase, na kterých stojí tíha světa, považuje podnikatele, byznysmeny, vynálezce, umělce apod. Ti se v jejím románu pod tlakem dominantního kolektivistického myšlení, pod tíhou regulací a převládajícího principu sebeobětová-

ní rozhodnou stávkovat. Román je tak velmi důraznou obhajobou kapitalismu, který Randová považuje za jediný morální společenský systém.

V době, kdy slavíme 25 let od pádu komunismu, je kapitalismus opět ohrožen nejen socialismem, ale i dalšími kolektivistickými ideologiemi a je třeba ho bránit. Pro tuto obhajobu nám Atlasova Vzpoura může být nápomocna. Přečíst by si tento román měli tedy i ti odpůrci A. Randové, kterým vadí její odmítání náboženství či nesouhlasí s jejím filozofickým systémem (objektivismem).

Tomáš Břicháček
právník a publicista

Se zájmem jsem si přečetl autobiografickou knihu Rajko Dolečka „*Inventura v 89 letech – Ve stínu Balkánu*“. Mám rád memoárovou literaturu – zvláště z pera osobností, kterých si vážím. Profesor Doleček je mi dlouhodobě velmi blízký svými názory na dění v bývalé Jugoslávii a obecně svým pohledem na současné mezinárodní vztahy.

Michal Semín
zakladatel Akce D.O.S.T.

Málokdy se mi poštěstí, abych četbou románu uspokojil i některý ze svých odborných zájmů. Jednou z těchto výjimek je strhující příběh, nazvaný *The Lone Gladio*. Ze životopisu jeho autorky Sibel Edmondsové je zřejmé, že se s ní setkáváme i v hlavní postavě románu, překladatelce ve službách FBI, Elsie Simonové. Ta se po jistou dobu domnívá, že přispívá k odhalování strůjců plánovaných či již dokonaných teroristických útoků, včetně těch, jež zasáhly USA v roce 2001. Shodou různých okolností je zatažena do sítě operací, aby posléze zjistila, že hranice mezi „válkou proti terorismu“ a vlastním terorismem je jen obtížně rozeznatelná. Po Crichtonově Říši strachu je to další politicky nekorektní thriller, odhalující stinné stránky snah jisté části elit o globální vládnutí.

Petr Žantovský
prorektor Akademie managementu a komunikace

1. *Thilo Sarrazin: Evropa Euro nepotřebuje* (Academia), protože to je svědectví jednoho z těch, kdo byli „u toho“, když „to“ vznikalo, a dnes má dobré argumenty proti „tomu“. Doporučuji všem eurohujerům.
2. *Konrad Paul Liessmann: Chvála hranic* (Academia), protože poskytuje argumenty od filozofa vídaného obyčejně na opačné straně názorové škály, ale o to jsou pro naše úvahy cennější.
3. *Niall Ferguson: Civilizace. Západ a zbytek světa* (Dokořán a Argo), protože klade ▶

velmi dobré otázky a vyvolává diskusi o věcech, o kterých naposledy psal Huntington ve střetu civilizací.

4. *Sborník „Sto let od počátku první světové války“* (Institut Václava Klause), protože je to možná jediná opravdu seriózní publikace, která se tomuto významnému výročí věnuje nejen jako izolované dějinné události, nýbrž v kontextu s dalším vývojem a s dopady na dnešní stav světa.

Pavel Nýč

spolupřítel Nakladatelství Fragment s.r.o.

Ben Dupré: Filozofie – 50 myšlenek, které musíte znát (Slovart 2011). Vzděláním jsem (byl) matematik, profesí podnikatel a obchodník s knihami a přesto, nebo právě proto si rád doplňuji všeobecný rozhled v oblasti historie, ekonomie, filozofie a klasické literatury. Letos se mi do ruky dostala tato kniha, která v padesáti esejích popisuje základní vývoj a myšlenky filozofického náhledu na svět od období starověkého Řecka po moderní dobu. Je to vzrušující čtení, které doporučuji každému, kdo neměl možnost se s tématy seznámit podrobně. Kdybych měl vyzdvihnout jednu myšlenku, která ve mně aktuálně rezonovala, vyzdvihnul bych problém „dělicí čáry“. V mnoha oblastech lidské činnosti jasně rozpoznáme, že extrém na jedné straně je absolutně špatný a extrém na druhé absolutně dobrý. Ale kde je dělicí čára, oddělující akceptovatelné od neakceptovatelného, když absolutně dobrého stavu *nejde* dosáhnout? Odpověď je jednoduchá – tuto čáru *nelze* určit a záleží na pohledu každého z nás. Tuto skutečnost by si měli uvědomit všichni ti, kteří nás chtějí ovládnout stále preciznějšími zákony regulujícími do detailu náš život; všichni ti, kteří místo vlády politiky chtějí vládu odborníků; kteří místo rozhodnutí jednotlivce „znají dobro“ pro všechny

atd. Chybí jim základní vzdělání, nebo nás chtějí manipulovat podle svého? Myslím, že to druhé.

Milan Teplý

generální ředitel Madeta a.s.

Přiznávám se, že letos jsem jen tak tak stále sledovat denní tisk a ekonomické zpravodajství, na žádnou knižní novinku se zatím nedostalo. Snad mě tedy Ježíšek nějakou obdaruje a o Vánocích to budu moci napravit. Poměrně často a rád si vzpomenu na jednu z knih mého mládí, „Co život dal a vzal“ od Betty MacDonaldové. A po chvílích se rád vracím k „Dobrým radám milovníka vína“ Vladimíra Železného, ty mě moc baví a hodně jsem se z nich dozvěděl nejen o víně.

Marek Loužek

Institut Václava Klause

Z publikací věnovaných 25. výročí 17. listopadu 1989 vyčnívá kniha Václava Klause „Chtěli jsme více než supermarkety“ (2014). Z ostatních publikací bych vyzdvihnul knihu amerického podnikatele Petera H. Diamandise a novináře Stevena Kotlera „Hojnost: budoucnost je lepší, než si myslíte“ (Dokořán 2013), která přináší svěží protiváhu rozšířenému pesimismu. Díky přirozenému lidskému strachu do sebe neustále vstřebáváme proroctví o blížících se pohromách. Autoři na základě historických dat o technologickém rozvoji dokazují, že žijeme v exponenciálním světě, který se bude i nadále rozvíjet. Nejúžasnějším nástrojem, který máme ke zvládnutí velkých výzev k dispozici, je lidská mysl.

Stanislav Příbyl

katolický duchovní

Zaujala mě kniha Romana Míčky „Znovu jsme se ujali dědictví otců“ s podtitulem

„Konzervativní politický katolicismus v USA na pozadí komparace Michaela Novaka a Patricka Buchanana“ (Brno, CDK 2014). Čtenář si ujasní ideový střet mezi americkým neo- a paleokonzervativismem. Na obou přístupech lze najít pozitivní prvky, avšak vzhledem k mediálnímu mainstreamu u nás preferovanému aktivistickému intervencionismu USA je velmi občerstvující rozpoznat z Buchananova myšlení ideu Ameriky, která nehodlá pořádat nový světový řád.

Zdeněk Koudelka

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Jan Libor a kol.: Dějiny Brna – Středověké město (Brno, 1071 s.). Město Brno finančně podpořilo projekt výzkumu vlastních dějin. Kolektiv autorů plánuje sedm svazků, každý přes 1000 stran. Jedním ze svazků kolektivu pod vedením prof. Libora Jana z Masarykovy univerzity je svazek o středověkých dějinách Brna s bohatou fotografickou přílohou. Projekt je příkladem smysluplné podpory vědy ze strany územní samosprávy. To je v moři různých dotačních projektů, jejichž obsah nic neříká zadavatelům ani zpracovatelům, pěkná výjimka.

Václav Junek

publicista

V záplavě literatury faktu a zejména literatury z oblasti druhé světové války, jež se nabízí ve věru nejrůznější kvalitě, jsem narazil na publikaci *Průvodce protektorátní Prahou* pana Jiřího Padevěta. I bez toho, že byla kniha počtána cenou Magnesia Litera, protože mám s čím srovnávat a že tedy vím, o čem hovořím, mají její vydavatel Academia i autor osobně můj důvodný obdiv. Nejen pro zvolené téma a cenu i šíři sdělovaných informací, nýbrž pro srozumitelnost, přehlednost a především objektivitu, s nímiž je prezentují. ■

NABÍZÍME

Nakladatelství **Fragment** nabízí knihu **Jiřího Weigla** „**Bez iluzí o světě kolem nás**“ (2014). První část se zabývá historií, osobnostmi a výročími. Druhá část zkoumá Blízký východ a jiné krize ve světě. Třetí část diskutuje spory o Evropu a Evropskou unii. Čtvrtá část se vrací k některým politickým otázkám. Pátá část rozebírá transformaci a ekonomické problémy. Předmluvu napsal **Václav Klaus**.

240 stran, 299 Kč

objednávky na: www.fragment.cz

Hospodářská politika spolkové vlády pod palbou kritiky

Tomáš Ehler
ekonom

O negativních dopadech hospodářské politiky současné spolkové vládní koalice CDU/CSU a SPD jsou přesvědčeny jak německé ekonomické instituty a přední ekonomická média, tak zejména domácí firmy. Právě rámcové hospodářské podmínky jsou podle průzkumu Německé průmyslové a obchodní komory v současnosti největším – a navíc jediným stoupajícím – rizikem (viz graf na str. 8). Všechny ostatní faktory – financování, nedostatek kvalifikovaných pracovníků, ceny energií a surovin, mzdové náklady či měnový kurz – hodnotí firmy jako klesající, příp. stagnující rizika. Německá průmyslová a obchodní komora sestavila přehled pětácti hlavních „ekonomicky škodlivých“ legislativních opatření a záměrů spolkové vlády (k dispozici na <http://www.dihk.de/ressourcen/download/belastende-regierungsvorhaben.pdf>).

O negativních dopadech hospodářské politiky současné spolkové vládní koalice CDU/CSU a SPD jsou přesvědčeny jak německé ekonomické instituty a přední ekonomická média, tak zejména domácí firmy.

Jako škodlivá a/nebo neefektivní jsou hodnocena jak již schválená opatření, jako např. zavedení plošné minimální mzdy či možnosti odchodu do důchodu bez srážek na výši důchodu po 45 letech plateb důchodového pojištění a dosažení věku 63 let, tak plánovaná opatření jako omezení smluv na dobu určitou, zavedení daně z finančních transakcí, implementace kvót pro zastoupení žen, zachování vysokých odvodů a daní z energií, ochrana klimatu (snížení emisí CO₂ o 40 %), povinné zvyšování energetické účinnosti či selektivní podpora elektromobility aj. Velmi kriticky jsou hodnocena zamýšlená opatření na ochranu zaměstnanců, například tzv. „protistresové nařízení“, souhrn pracovních předpisů na ochranu psychického zdraví pracovníků (třeba v souvislosti s dosažitelností po konci pracovní doby), nebo uzákonění jednostranných nároků na děl-

bu rodičovské dovolené, resp. nároků na částečné pracovní úvazky a jejich dělbu v rámci péče o děti.

K nejvíce kontroverzním opatřením patří zavedení plošné minimální mzdy od 1. ledna 2015, a to ve výši 8,50 €.

Německá ekonomika se sice nachází v relativně dobré kondici, přinejmenším ve srovnání s ostatními státy eurozóny. Ve třetím čtvrtletí 2014 se vrátila k růstu (+ 0,1 % mezikvartálně, resp. + 1,2 % meziročně) a za rok 2014 je očekáván růst HDP o 1,3–1,4 %, v roce následujícím o 0,8–1 %. K růstu ekonomiky přispívá zejm. soukromá spotřeba, export a investice. Velmi pozitivní je rovněž poslední vývoj na trhu práce. Míra nezaměstnanosti klesla na 6,5 % (2,8 milionu), počet zaměstnaných je na rekordní úrovni (42,8 milionů) a trh generuje nová pracovní místa. Důležitým cílem hospodářské politiky je zajištění odolnosti vůči vnějším šokům, ale i problémům generovaným vnitřním vývojem. Chybně nastavená opatření však mohou vést k nižší odolnosti, resp. flexibilitě, a tudíž pomalejšímu návratu k ekonomickému růstu. Podívejme se detailněji na – v tomto ohledu – nejhlasitěji kritizované změny – minimální mzdu, reformu důchodového pojištění a energetickou politiku.

Minimální mzda a důchody

K nejvíce kontroverzním opatřením patří zavedení plošné minimální mzdy od 1. ledna 2015, a to ve výši 8,50 €. „Zákon o posílení tarifní autonomie“, jak zní přesný název, však paradoxně omezuje tarifní autonomii, která v poslední dekádě přispěla k posílení německé konkurenceschopnosti (díky nižšímu nárůstu mezd). Mezi ekonomy a podniky panuje shoda, že minimální mzda povede k vyšší míře strukturální nezaměstnanosti, zejména u nejméně produktivních zaměstnanců. Změna se dotkne asi 3,7 milionu pracovníků v celém Německu. Negativní dopad na zaměstnanost se dá ale očekávat zejména ve východní části Německa, kde zhruba každý pátý zaměstnanec pracuje za mzdu nižší než 8,50 €. Navíc, německé firmy se obávají, že v následujících letech dojde k nemalému zvýšení minimální mzdy. V roce 2016 bude dokonce zřízena zvláštní komise, jež každé dva roky spolkové vládě navrhne případnou změnu výše minimální mzdy (poprvé k 1. lednu 2017).

Druhým opatřením, které vnímají německé firmy negativně, je schválená novela důchodového pojištění. K 1. červenci 2014 byl umožněn odchod do důchodu (bez srážek na výši důchodu) po 45 letech plateb důchodového pojištění včetně krátkodobých přerušení plateb (např. nezaměstnanost, nemoc, péče, výchova dětí do věku deseti let), resp. dosažení věku 63 let. Toto opatření nejenže zpochybňuje těžce vybořené zvýšení věku odchodu do důchodu na 67 let, ale především svými dopady povede k zhoršení nepříznivého demografického vývoje a zvýrazní potíže nedostatku kvalifikovaných pracovních sil. V důsledku povede snížení odchodu věku do důchodu k navýšení státních výdajů, resp. plateb do systému nebo, teoreticky, snížení důchodů. Jen v průběhu prvních třech měsíců od zavedení „Rente 63“ se zvýšil počet žádostí o důchod již o cca 150 tisíc. Změna paradigmatu v důchodovém systému je patrně nejvíce kritizovaným krokem, o kterém pochybuje i část vládní koalice.

Změna se dotkne asi 3,7 milionu pracovníků v celém Německu. Negativní dopad na zaměstnanost se dá ale očekávat zejména ve východní části Německa, kde zhruba každý pátý zaměstnanec pracuje za mzdu nižší než 8,50 €.

Obrat v energetice

Dalším, dlouhodobým problémem je transformace německé energetiky, tzv. Energiewende, jejíž implementace je hodnocena kriticky jak firmami, tak většinou ekonomů, včetně tzv. Monopolní komise (nezávislý poradní výbor jmenovaný spolkovou vládou a parlamentem). V soukromém sektoru panuje shoda nad tím, že příliš ambiciózní a jednostranné sledování klimatických cílů je zcela neefektivní a poškozují německou ekonomiku. Zvolené nástroje – zejm. podpora obnovitelných zdrojů energie – nejenže jsou neúčinné (emise oxidu uhličitého v posledních letech vzrostly a ceny emisních povolenek klesly), ale navíc pokrřivily trh s elektřinou, a to nejen v Německu, nýbrž v celé střední a západní Evropě. Spolková vláda v současnosti řeší dilema, zda bude léčit symptomy další regulací a zátěží odběratelů (zavedení kapacitních mechanismů) nebo zda se pokusí udržet z části liberalizovaný, leč značně pokrřivený trh s elektřinou. ▶

Ceny elektřiny v SRN patří k nejvyšším v Evropě, s výjimkou energeticky náročného průmyslu, jenž je chráněn konkurenci narušujícími výjimkami z plateb na podporu obnovitelných zdrojů energie. Německo je však nuceno tyto výjimky postupně snižovat. I přesto, že ceny silové elektřiny klesají a poplatky na podporu obnovitelných zdrojů energie (EEG-Umlage) poprvé po čtrnácti letech nebudou navýšeny (i tak bude podpora činit celkem 21,8 mld. € za rok), ceny elektřiny pro koncové odběratele dále vzrostou, v průměru o 3,5 %. Příčinou je zvýšení síťových poplatků, které zahrnují náklady na stavbu nových přenosových a distribučních sítí v hodnotě desítek miliard euro, které si vyžádá přechod na „alternativní“ zdroje energie. Od roku 1998 podíl daní, dotací a poplatků na konečných cenách elektřiny dramaticky vzrostl, aktuálně činí více než 52 %.

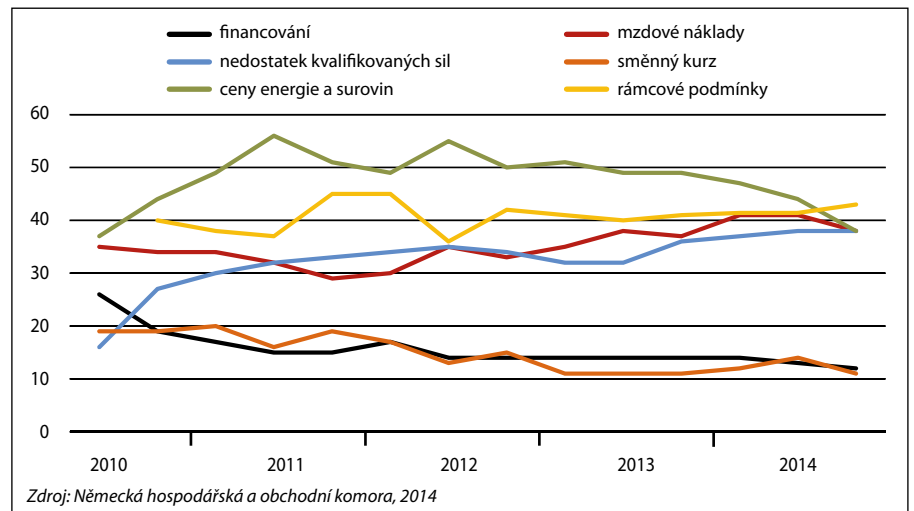
Příliš ambiciózní a jednostranné sledování klimatických cílů je zcela neefektivní a poškozují německou ekonomiku.

Německé firmy si dlouhodobě stěžují, že jim spolková vláda nenaslouchá a v řadě případů jedná proti jejich zájmům, např. v oblasti pracovního práva či zbrojní exportní politiky. Ani poradní hlas ekonomů, včetně „Expertní rady pro odborné posouzení ekonomického vývoje“ (tzv. „pět ekonomických mudrců“, které jmenuje spolkový prezident na návrh spolkové vlády), nenachází pochopení. Kritiku přijatých opatření v oblasti práva a sociálních věcí označil spolkový ministr hospodářství a energetiky za „umělé vytváření protikladu mezi ekonomickou efektivitou a spravedlností“, někteří politici dokonce označují závěry výročního dobrozdání expertní rady za „vědecky zastaralé“.

Chabý růst

Na změnu kurzu hospodářské politiky kritici naléhají mj. s ohledem na podzimní snížení prognóz pro německou ekonomiku v nadcházejícím roce na pouhé 0,8 % až 1 % růstu HDP, resp. závazek spolkového ministra financí zachovat vyrovnaný rozpočet veřejných financí (tzv. „černou nulu“). Právě u veřejných financí vytyká Expertní rada spolkové vládě skutečnost, že nevyužívá nynějších příhodných konjunkturních podmínek a faktorů – nízké úrokové sazby, růst zaměstnanosti, (prozatím) demografická stabilita – ke strukturálním reformám a stabilizaci státního rozpočtu. Naopak, mandatorní výdaje státního rozpočtu dále stoupají, např. sociální výdaje vzrostou do roku 2018 o 12,6 %.

Graf: Rizika hospodářského vývoje podle německých podnikatelů (%)

Další intenzivně diskutované ekonomické téma v Německu je míra investic, která dle Spolkového statistického úřadu v roce 2013 činila 19,2 % (dle Evropské komise 17,2 %, průměr EU činí 17,3 %). Diskusi vyvolaly jak vnější tlaky na posílení výdajů a investic v Německu (zejm. státy jižního křídla eurozóny a Mezinárodní měnový fond), tak volání po navýšení investic od některých tuzemských subjektů. Nejhlasitěji vystupují Německý hospodářský institut (DIW) a rovněž Německá průmyslová a obchodní komora, podle kterých je třeba co nejrychleji odstranit investiční deficit ve výši cca 3% HDP. Naopak většina ekonomických institutů (DB Research, Handelsblatt-Research Institute aj.) považuje tyto požadavky za neopodstatněné.

Německo se svojí současnou hospodářskou politikou i v domácím diskurzu považováno v některých ohledech za riziko pro konkurenceschopnost svou i svých obchodních partnerů. Energetická a klimatická politika je jedním z řady příkladů.

Strukturální investiční deficit v SRN aktuálně nevidí ani prezident Spolkové banky. Soukromé investice odráží zejména očekávání zisku a odbytu jednotlivých firem, a proto je sporné odhadovat optimální míru investic. K tomuto závěru došlo i spolkové ministerstvo financí. Navíc značná část podniků investovala v zahraničí, což statistiky nezohledňují. Nicméně panuje shoda nad nízkou mírou investic státu (pouze 9 % z celkových investic), a to zejména do dopravní infrastruktury. Spolková vláda v reakci na to rozhodla o navýšení rozpočtu na obnovu a rozvoj silniční a železniční sítě, přičemž zde lze počítat i s dalším navýšením veřejných investic v rámci avizovaného balíčku 10 mld. €.

Role Německa pro hospodářský vývoj v celé Evropě je klíčová – ať již jako odbytiště, tak pro řadu zemí, včetně České republiky, jako pomyslná „brána do světa“, diverzifikace exportu (zhruba třetiny našeho vývozu do SRN dále opouští německý trh). Německo je strategický partner při prohlubování vnitřního trhu i liberalizaci zahraničního obchodu se třetími zeměmi. Na druhou stranu je Německo se svojí současnou hospodářskou politikou i v domácím diskurzu považováno v některých ohledech za riziko pro konkurenceschopnost svou i svých obchodních partnerů. Energetická a klimatická politika je jedním z řady příkladů.

Autor pracuje ve státní správě a dlouhodobě se věnuje německé ekonomice a politice.

Předplatné na rok 2015

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.
Studentské předplatné 330 Kč.

**institut
VÁCLAVA
KLAUSE**

predplatne@institutvk.cz